

Панич Н.Ю.,

доктор права (Dr. jur.), LL.M.

викладач та науковий працівник Інституту права

держав Східної Європи

Кільський університет (Федеративна Республіка Німеччина)

МАЛОЗНАЧНІ СПРАВИ ЗГІДНО Ч. 6 СТ. 19 ЦПК УКРАЇНИ У ПОРІВНЯННІ З § 495A ЦПК НІМЕЧЧИНИ І Ч.1 СТ.2 РЕГЛАМЕНТУ (ЄС) № 861/2007: ЧИ ВДАЛАСЬ РЕФОРМА?

15 грудня 2017 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до ГПК, ЦПК, КАС та інших законодавчих актів». Цей закон ознаменував собою закріплення в українському законодавстві цілої низки новел, у тому числі й у цивільному процесуальному праві.¹ Новели мали на меті реформувати цю галузь права України шляхом приведення її у відповідність до європейських стандартів. У зв'язку з цим виникає питання, чи було досягнуто цієї мети та чи відповідають новели праву ЄС, а також праву окремих членів ЄС, наприклад, Федеративної Республіки Німеччина. Обсяг даної праці не дозволяє проаналізувати усі новели ЦПК

---

¹ Oleksandr Kovalyshyn, Novellierung der ukrainischen Zivilprozessordnung, WIRO, 2018, № 3, С. 72.

Україні², а тому акцент у цій праці буде здійснено на загальному аналізі однієї з них – інституті малозначних справ (спорів).

Цивільний процесуальний кодекс Німеччини (в подальшому – ЦПК Німеччини)³ містить два блоки норм, які регулюють інститут малозначних справ у німецькому процесуальному праві. Перш за все, це § 495а ЦПК Німеччини, який регулює провадження у так званих справах малозначного характеру (Bagatellverfahren). Крім того, окремий комплекс норм німецького ЦПК закріплено в главі 6 одинадцятої книги ЦПК, предметом регулювання якого є «Європейське провадження в справах з малозначними вимогами згідно Регламенту (ЄС) № 861/2007». Таким чином, особа в Німеччині при зверненні до національного суду може клопотати про провадження на основі національного права (§ 495а ЦПК Німеччини) або скористатися можливостями провадження згідно Регламенту (ЄС)⁴ № 861/2007.⁵

Розгляд інституту малозначних справ доцільно зосередити на двох аспектах. Перш за все, зацікавленість викликають передумови (критерії) кваліфікації справи як малозначної. Крім того, актуальним є порівняльний аналіз особливостей судового розгляду малозначних справ в Україні та Німеччині.

1. ЦІНА ПОЗОВУ

Згідно ч.6 ст.19 ЦПК України малозначними вважаються перш за все справи, у яких ціна позову не перевищує ста розмірів про-

² Більшширокий аналіз перебігу та основних аспектів реформування цивільного процесу України автором було здійснено в рамках наукової конференції «Das Assoziierungsabkommen und das Wirtschaftsrecht der Ukraine sowie Deutschlands: Implementierung, Realität und Erwartungen» 05.10.2018 у м. Кельн (Німеччина).

³ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/>

⁴ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007R0861&from=DE>.

⁵ MüKoZPO/Deppenkemper, 5. Aufl. 2016, ZPO § 495a, Rn. 3.

житкового мінімуму для працездатних осіб. Крім того, до категорії малозначних можуть бути зараховані також справи незначної складності, визнані судом малозначними, крім справ, які підлягають розгляду лише за правилами загального позовного провадження, та справ, ціна позову в яких перевищує п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Таким чином, одним з критеріїв зарахування справи до категорії малозначних в українському процесуальному праві є ціна позову. Крім того – незалежним від попереднього – критерієм зарахування справи до категорії малозначних є кваліфікація її як малозначної українським судом. З урахуванням величини прожиткового мінімуму для працездатних осіб станом на 09.11.2018 року⁶ у розмірі 1 841 грн. малозначною у розумінні ч.6 ст.19 ЦПК України вважається справа, у якій ціна позову не перевищує 184 100 грн. З урахуванням офіційного курсу НБУ станом на 09.11.2018 року⁷ в еквіваленті 1 євро / 31,90 грн. малозначною у розумінні ч.6 ст.19 ЦПК України вважається справа, у якій ціна позову не перевищує приблизно 5 772 Євро.

Процесуальному праву Німеччини також знайомий критерій ціни позову як передумова зарахування справи до категорії малозначних. Згідно § 495a ЦПК Німеччини справа вважається малозначною, якщо ціна позову не перевищує 600, – Євро. На відміну від національного права Німеччини, право ЄС передбачає істотно вищі межі малозначності відповідної справи. Згідно ч.1 ст.2 Регламенту (ЄС) № 861/2007 малозначною вважається справа, у якій ціна позову не перевищує 5 000 Євро.⁸

---

⁶ Див. розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб в Інтернеті за посиланням http://moopravo.liga.zakon.ua/1_doc2.nsf/link1/SH000419.html.

⁷ Див. офіційний курс валют НБУ в Інтернеті за посиланням <https://bank.gov.ua/control/uk/curmetal/detail/currency?period=daily>.

⁸ До 14.07.2017 року Регламент (ЄС) № 861/2007 у своїй старій редакції передбачав більш ніж вдвічі нижчу межу малозначності справи. Згідно ч.1 ст.2 Регламенту (ЄС) № 861/2007 у старій редакції малозначною вважалась справа, у якій ціна позову не перевищувала 2 000 Євро. Однак Регламент (ЄС) 2015/2421 від 16.12.2015 року, який почав діяти з 14.07.2017, у своїй ч.1

2. ЗМІНА ЦІНИ ПОЗОВУ

За певних умов одна із сторін процесу може звернутися до суду з заявою про збільшення розміру позовних вимог або про зміну предмета позову. Така процесуальна дія впливає на ціну позову, а отже – повинна знаходити свій вияв також і у новій правовій оцінці відповідності такої справи критерію малозначності. Український законодавець дав відповідь на це питання, передбачивши відповідні правові наслідки у ч. 5 ст.274 ЦПК України. Згідно цієї норми суд відмовляє у розгляді малозначної справи за правилами спрощеного позовного провадження або постановляє ухвалу про розгляд справи за правилами загального позовного провадження, якщо після прийняття судом до розгляду заяви позивача про збільшення розміру позовних вимог або зміни предмета позову відповідна малозначна справа не може бути розглянута за правилами спрощеного позовного провадження. Відповідні правові наслідки у випадку зміни ціни позову передбачив також і ЦПК Німеччини. У разі перевищення передбаченого § 495a ЦПК Німеччини розміру ціни позову внаслідок збільшення розміру позовних вимог або подання зустрічного позову такий спір підлягає розгляду за правилами загального позовного провадження.⁹

3. СУДОВИЙ РОЗГЛЯД МАЛОЗНАЧНОЇ СПРАВИ

Як українське, так і німецьке процесуальне право врегульовують процедуру розгляду малозначної справи в порядку спроще-

---

ст.1 передбачив збільшення межі малозначності до 5 000 Євро. Причиною такого збільшення стало прагнення європейського законодавця покращити доступ сторін (і перш за все, споживачів та малих і середніх підприємств) до дієвого та фінансово доступного правового захисту (див. п. 5 міркувань до Регламенту).

⁹ BeckOK ZPO/Toussaint, 30. Ed. 15.9.2018, ZPO § 495a, Rn. 3.

ного провадження. Основоположний принцип такого розгляду в Україні передбачено в ч.5 ст.279 ЦПК України.¹⁰ Згідно даної норми за клопотанням однієї із сторін або з власної ініціативи суду розгляд справи проводиться в судовому засіданні з повідомленням (викликом) сторін. У разі, якщо таке клопотання відсутнє, суд розглядає справу в порядку спрощеного позовного провадження без повідомлення сторін за наявними у справі матеріалами. Водночас, розгляд судом справи з повідомленням (викликом) сторін – за наявності відповідного клопотання – не є обов'язком, а лише правом українського суду. Згідно ч.6 ст.279 ЦПК України суд має право відмовити у такому розгляді навіть за наявності клопотання однієї з сторін, якщо одночасно існують певні передумови. Перш за все, якщо предмет позову є стягнення грошової суми, розмір якої не перевищує вище вказаних 5 772 Євро. Крім того, якщо характер спірних правовідносин та предмет доказування у справі не вимагають проведення судового засідання з повідомленням сторін для повного та всебічного встановлення обставин справи.

Німецький законодавець відмовився від надання суду таких широких повноважень, які б базувалися на внутрішньому переконанні суду/судді. Згідно чіткого формулювання § 495а ЦПК за наявності відповідного клопотання однієї з сторін розгляд справи судом здійснюється усно, тобто з повідомленням (викликом) сторін. Німецька доктрина підкреслює важливість цього постулату, який спрямований на гарантування передбаченого ч.1 ст.6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод права на публіч-

---

¹⁰ Щодо принципів цивільного судочинства див. детальний аналіз у статті Ізарової І.О., Спрощене позовне провадження цивільного судочинства: новела українського законодавства // Проблеми законодавчого регулювання порядку розробки та прийняття нормативно-правових актів: тези доповідей та повідомлень учасників III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 2-3 листопада 2017 року) / заг. ред. І. Д. Шутака. – Харків : Право, 2017. – С. 214.

ний судовий розгляд.¹¹ Його незмінність неодноразово підтверджувала і підтверджує німецька судова практика, в тому числі і рішення федерального конституційного суду. І хоча деякі науковці допускають, що німецький суд має право відмовити у клопотанні про усний судовий розгляд справи в тому випадку, якщо рішення буде прийнято на користь заявника такого клопотання, однак таку позицію більшість науковців недвозначно заперечує.¹² Обґрунтовуючи свою позицію, останні справедливо зазначають, що перебіг процесу, поведінка сторін у суді та вказівки суду під час усного розгляду справи можуть привести до нових клопотань по доказовій базі та іншого напрямку ходу процесу, про що не може бути відомо наперед. Таким чином навіть при умовній перспективі прийняття рішення на користь заявника відповідного клопотання справа все одно повинна бути розглянута з повідомленням (викликом) сторін.

4. ПРЕДСТАВНИЦТВО СТОРІН ПІД ЧАС РОЗГЛЯДУ МАЛОЗНАЧНОЇ СПРАВИ

Починаючи з 2016 року, в Україні було розпочато процес запровадження так званої «адвокатської монополії».¹³ Станом на листопад 2018 року адвокати України володіють виключним правом представляти інтереси юридичних та фізичних осіб у судах апеляційної та касаційної інстанцій. З 1 січня 2019 року монополію адвокатів на представництво буде запроваджено також і у судах пер-

---

¹¹ Нк-ZPO/Friedrich Pukall, § 495a, Rn.19; BeckOK ZPO/Toussaint, 30. Ed. 15.9.2018, ZPO § 495a, Rn. 17.

¹² MüKoZPO/Deppenkemper, 5. Aufl. 2016, ZPO § 495a, Rn. 17.

¹³ Див. наприклад, Лівінська К. Б., Монополізація адвокатської діяльності: проблемні питання / К. Б. Лівінська // Часопис Київського університету права. – 2015. – № 3. – С. 398; Бичкова С. С. Окремі аспекти участі адвоката у цивільному процесі України / С. С. Бичкова, Г. В. Чурпіта // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2014. – № 9. – С. 116.

шої інстанції. З цього правила законодавець встановив винятки, в тому числі і для малозначних справ. Зокрема, згідно ч.2 ст.60 ЦПК України під час розгляду справ у малозначних спорах (малозначних справ) представником може бути не лише адвокат, але й будь – яка інша особа, котра досягла вісімнадцяти років і має цивільну процесуальну дієздатність, за винятком осіб, визначених у статті 61 ЦПК України.

Німецьке процесуальне право також містить норми, які зобов'язують сторін представляти свої інтереси в суді адвокатами. Відповідні положення закріплені у §§ 78-78с ЦПК Німеччини. Водночас, так звана «примусова участь адвоката» (Anwaltszwang) не поширюється на деякі категорії справи, в тому числі й на малозначні справи.¹⁴

5. ДОКАЗИ І ДОКАЗУВАННЯ ПІД ЧАС РОЗГЛЯДУ МАЛОЗНАЧНИХ СПРАВ

Як німецьке, так і українське право врегульовують питання доказів і доказування під час розгляду судом малозначних справ.

Згідно ч.8 ст.279 ЦПК України законодавець розмежовує між розглядом малозначних справ з повідомленням (викликом) учасників справи та без такого виклику. У тому випадку, якщо суд розглядає малозначну справу без повідомлення (виклику) учасників справи, тоді він досліджує лише докази і письмові пояснення, викладені у заявах по суті справи. Якщо ж суд розглядає справу з повідомленням (викликом) учасників справи, тоді він також заслуховує їх усні пояснення і показання свідків.

Німецький законодавець, включаючи § 495а в національний ЦПК, також прагнув полегшити суду процедури, пов'язані з дока-

---

¹⁴ Нк-ZPO/Friedrich Pukall, § 495а, Rn. 5.

зами і доказуванням.¹⁵ Він досягнув цієї мети, не обмежуючи сторони в способах і засобах донесення до суду своєї правової позиції, наприклад, шляхом представлення суду показів свідків. З цією метою німецький законодавець звільнив національний суд від прив'язки до обов'язкових процедур у сфері доказів і доказування, вживши заходів для дотримання судом основоположних принципів процесуального права.¹⁶ Для цього він надав національному суду повноваження отримувати ці ж таки покази свідків не лише в письмовій формі, але й в телефонному режимі. Більш того, німецький суд отримав можливість враховувати при розгляді малозначних справ не лише інформацію від свідків, але також й інших, потенційно важливих носіїв інформації, зокрема, експертів.

6. АПЕЛЯЦІЙНЕ ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ СУДУ У МАЛОЗНАЧНИХ СПРАВАХ

Питанню оскарження рішень суду у малозначних справах присвячено спеціальні норми як в українському, так і в німецькому цивільному процесі.

Згідно ч. 1 ст. 369 ЦПК України рішення суду у малозначній справі може бути оскаржено в апеляційному порядку. Особливість такого оскарження згідно українського права полягає в тому, що суд апеляційної інстанції уповноважений розглядати вказані апеляційні скарги без повідомлення учасників справи. І лише з власної ініціативи суд апеляційної інстанції може розглянути таку справу у судовому засіданні з повідомленням (викликом) учасників спра-

---

¹⁵ BT-Drucksache 11/4155, S. 10.

¹⁶ Christoph G. Paulus, Zivilprozessrecht. Erkenntnisverfahren, Zwangsvollstreckung und Europäisches Zivilprozessrecht, 4. Aufl., 2009, Rn. 498

ви, якщо на користь такого повідомлення (виклику) свідчитимуть конкретні обставини справи (ч.3 ст.369 ЦПК України).

Німецьке процесуальне право регулює процедуру апеляційного оскарження у ст.511-541 національного ЦПК. Загальні передумови апеляційного оскарження рішень суду першої інстанції – без спеціальної прив'язки до малозначних справ – закріплює ч.2 ст.511 ЦПК Німеччини. Згідно даної норми рішення суду першої інстанції може бути оскаржено в апеляційному порядку, якщо розмір ціни апеляційної скарги перевищує 600,- Євро або якщо суд першої інстанції допустив таке оскарження у своєму рішенні. Отже, перша передумова не може бути підставою апеляційного оскарження рішень суду у малозначних справах, тому що ціна позову в таких малозначних справах згідно § 495а ЦПК Німеччини не перевищує 600,- Євро.¹⁷ Таким чином апеляційне оскарження рішення суду у малозначних справах можливе лише за наявності другої передумов – якщо суд першої інстанції допустив таке оскарження у своєму рішенні. Процесуальний закон чітко врегульовує випадки, за яких такий допуск можливий. Згідно ч.4 ст.511 ЦПК Німеччини суд першої інстанції допускає апеляційне оскарження рішення, якщо ціна апеляційної скарги не перевищує 600,- Євро і справа має принципове значення або необхідність прийняття рішення по цій справі апеляційним судом зумовлена формуванням права чи забезпеченням єдності судової практики. У випадку, якщо такий допуск зі сторони суду першої інстанції відсутній і сторона не може оскаржити це рішення в апеляційному порядку, вона має право звернутися до суду першої інстанції зі скаргою на порушення її права на судовий розгляд згідно § 321а ЦПК Німеччини. Після – здебільшого безуспішного¹⁸ – розгляду цієї скарги сторона отримує можливість в подальшому звернутися до Конституційного суду з конституцій-

---

¹⁷ Див. розділ I.

¹⁸ MüKoZPO/Deppenkemper, 5. Aufl. 2016, ZPO § 495a, Rn. 50.

ною скаргною на рішення суду першої інстанції та порушення її права на судовий розгляд вказаної малозначної справи.¹⁹

7. КАСАЦІЙНЕ ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ СУДУ У МАЛОЗНАЧНИХ СПРАВАХ

Цивільний процесуальний кодекс України містить чітку норму щодо можливості касаційного оскарження судових рішень у малозначних справах. Згідно п.2 ч.3 ст.389 ЦПК України судові рішення у малозначних справах „фільтруються“²⁰ і, як правило, не підлягають касаційному оскарженню. Винятки з цього правила допускаються лише тоді, коли касаційна скарга стосується питання права, яке має фундаментальне значення для формування єдиної правозастосовної практики. Крім того, касаційне оскарження судового рішення у малозначній справі можливе, якщо особа, яка подає касаційну скаргу, відповідно до ЦПК України позбавлена можливості спростувати обставини, встановлені оскарженням судовим рішенням, при розгляді іншої справи. Також касаційне оскарження можливе, якщо така малозначна справа становить значний суспільний інтерес або має виняткове значення для учасника справи, який подає касаційну скаргу. І насамкінець судове рішення по малозначній справі може бути оскаржене в касаційному порядку, якщо суд першої інстанції відніс справу до категорії малозначних помилково.

На відміну від ЦПК України, німецький процесуальний закон не містить спеціальних норм щодо можливості касаційного оскарження рішень суду у малозначних справах. Він лише встановлює процедуру і передумови касаційного оскарження загалом. Згідно ч.1 ст. 542 ЦПК Німеччини касаційному оскарженню підлягають

---

¹⁹ Musielak/Voit/Wittschier, 15. Aufl. 2018, ZPO § 495a, Rn. 11.

²⁰ Гулько Б., Малозначні справи у практиці Верховного Суду // Судебно-юридическая газета. – 2018. – № 12-14 (431-433). – С. 11.

остаточні рішення апеляційної інстанції.²¹ Процедуру касаційного оскарження німецький законодавець врегулював в ч.1 ст.543 національного ЦПК. Згідно цієї статті рішення апеляційного суду може бути оскаржене в касаційному порядку, якщо касаційне оскарження допустив апеляційний суд у своєму рішенні або такий допуск здійснив касаційний суд за наслідками розгляду заяви на рішення апеляційного суду про недопуск до касаційного оскарження. ЦПК Німеччини зобов'язує суд у ч.2 ст. 543 допустити рішення апеляційної інстанції до касаційного оскарження, якщо відповідна справа – як і в українському праві – проходить відповідні «фільтри»²², зокрема, має принципове значення або необхідність прийняття рішення по цій справі касаційним судом зумовлена формуванням права чи забезпеченням єдності судової практики.

8. ВИСНОВКИ

Закріплення інституту малозначних справ в праві ЄС, а також в автономному праві Німеччини як держави-члена ЄС свідчить про актуальність та затребуваність цього інституту. Тому ця новела українського законодавця в національному цивільному процесі безумовно заслуговує схвалення і підтримки.

Норми щодо регулювання кваліфікації справ як малозначних та їх судового розгляду спрямовані на досягнення кількох цілей. Перш за все, законодавець прагне надати учасникам справи ефективний механізм судового захисту їх прав та інтересів. Крім того, ці норми мають на меті розвантажити судову систему, спростивши судам процедуру розгляду таких справ. Між цими обома цілями повинен існувати виважений баланс, оскільки диспропорція на користь сторін чи суду загрожуватиме або першій, або другій з вказаних цілей.

---

²¹ MüKoZPO/Krüger, 5. Aufl. 2016, ZPO § 542 Rn. 1.

²² BeckOK ZPO/Kessal-Wulf, 30. Ed. 15.9.2018, ZPO § 543 Rn. 14.

Таким чином, законодавець повинен передбачити в процесуальному законі такі важелі, які слугуватимуть запорукою і гарантією цього балансу. І навіть якщо якийсь з тих чи інших важелів не спрацює на стадії розгляду справи судом першої інстанції, виправити цю ситуацію повинні апеляційна і/або касаційна інстанції.

Порівняльний аналіз ч.6 ст.19 ЦПК України та § 495а ЦПК Німеччини свідчить, що на сьогодні український процесуальний закон встановлює істотно ширші – у порівнянні з німецьким процесуальним законом – межі для віднесення відповідної справи до категорії малозначних. Крім того, якщо врахувати повноваження українського суду визнавати малозначними також і справи незначної складності, ціна позову в яких перевищує приблизно 28 850 Євро²³, тоді стають очевидними відмінності у межах малозначних справи згідно українського та німецького права. І лише у порівнянні з нормами права ЄС, зокрема, ч.1 ст.2 Регламенту (ЄС) № 861/2007 щодо аспекту меж малозначності ці відмінності втрачають свій істотний характер.

Як українське, так і німецьке процесуальне право врегулювали правові наслідки зміни ціни позову у малозначній справі. Загалом ці правові наслідки є співставними. Зокрема, у тій частині, що така справа підлягатиме розгляду за правилами загального позовного провадження.

Істотна відмінність між ЦПК України та ЦПК Німеччини полягає у регулюванні повноважень суду щодо вирішення питання, проводити розгляд малозначної справи з повідомленням (викликом) сторін чи без нього. В той час, як німецький суд повинен розглянути малозначну справу з повідомленням (викликом) сторін за наявності відповідного клопотання, український суд має право – навіть за наявності відповідного клопотання – відмовити у цьому. І хоча ЦПК України теоретично ставить високий бар'єр для суду,

²³ Див. виноски 6 і 7 щодо підрахунку меж для віднесення відповідної справи до категорії малозначних.

який мав би перешкоджати його потенційно свавільній відмові у відповідному клопотанню, однак виключити формальне посилення судом на відсутність потреби у проведенні судового засідання з урахуванням характеру спірних правовідносин та предмету доказування не можна. Таким чином, ч.6 ст.279 ЦПК створює передумови для спрощення розгляду судом малозначних справ за рахунок обмеження учасників справи в їх участі у справі, сприяючи внаслідок цього потенційному дисбалансу між інтересами суду та сторін справи. Як використовуватимуть цей інструментарій українські суди першої інстанції та як реагуватимуть на це суди вищих інстанцій, покаже практика. Однак зловживання таким ліберальним формулюванням ч.6 ст.279 ЦПК створить ризики для учасників справи та може стати однією з передумов їх подальшого звернення до ЄСПЛ.

Позитивно слід оцінити положення процесуального права України, згідно якого представництво інтересів сторін адвокатами під час судового розгляду малозначних справ не є обов'язковим. Запровадження в Україні адвокатської монополії ще й у цій категорії справ лягло б у багатьох випадках істотним тягарем на окремі сторони судового розгляду. У Німеччині учасники процесу в інших категоріях справ мають можливість скористатися ефективними механізмами державної або недержавної (зокрема, страхової) підтримки в оплаті послуг адвокатів. В Україні одні з цих механізмів доволі неефективні, в той час як інші – майже відсутні.

Суттєві відмінності не на користь української моделі судового розгляду малозначних справ прослідковуються і щодо питань доказів і доказування. Якщо український суд розглядатиме малозначну справу без повідомлення (виклику) учасників справи, тоді він не заслухає ні їх усних пояснень, ні показань свідків. Хоча якраз власні покази учасників та покази свідків можуть мати для самих учасників справи критичне значення. Можливість врахування їх судом у телефонному режимі український законодавець взагалі не тематизував, не кажучи вже про висновки експертів.

Критично важливі відмінності в українському та німецькому процесуальному законах передбачені щодо такого важливого процесуального інструменту як оскарження рішення суду першої інстанції. І хоча процесуальні закони обох держав допускають можливість такого оскарження, диспропорція не на користь сторін прихована саме в українському законі. Теоретично український суд апеляційної інстанції може розглянути таку справу у судовому засіданні з повідомленням (викликом) учасників справи. Однак чи звертатимуть на цю норму увагу ті апеляційні суди, які свій інтерес у розвантаженні від напливу справ ставитимуть вище від інтересу сторін донести до суду свою правову позицію, взявши безпосередньо участь у судовому засіданні? На етапі становлення і реформування судової системи в Україні повністю виключати небезпеку неврахування цієї норми не можна. Таким чином і ч.3 ст.369 ЦПК України містить у собі серйозні ризики для балансу між інтересами суду та сторін. Більш досконалого формулювання потребують також і передумови для касаційного оскарження рішень українського суду в малозначних справах.

Підсумовуючи вище викладене, слід сказати, що українським законодавцем зроблені перші кроки на шляху до врегулювання інституту малозначних справ в національному цивільному процесі. Однак це лише перший етап і на ньому зупинятися не слід. Враховуючи суспільну значущість категорії малозначних справ, регулювання цього інституту слід активно і терміново вдосконалювати, в тому числі з урахуванням досвіду європейського та німецького законодавців. Наскільки швидко український законодавець зможе досягти прогресу у цьому питанні – покаже час.